



Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Hæreticorum error refellitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

S. I.

Hæreticorum Error refellitur.

2. Dico primò, omnino debere adiri in Ecclesia Christiana, aliquam fidei regulam vivam, quæ humano & sensibili modo, possit infallibiliter proponere res fidei, & controversias definire; seu iudicem aliquem certum atque visibilem, qui infallibili & irrefragabili auctoritate lites circa fidem exortas dirimat.

Probatur primò: In omni Republica bene ordinata, præter leges scriptas, est aliquis animatus Iudex, cuius munus sit leges interpretari, & juxta legum interpretationem sententiam ferre. Unde Deuteron. 17. divinâ lege statuitur, ut quodcumque ambiguum & difficile acciderit, deferatur ad Sacerdotes Leviticæ generis, ab iisq; exquiratur sententia & qui parere noluerit, decreto Iudicis moriatur, & 2. Paralip. 10. Josaphat Rex Juda constituit in Jerusalem Sacerdotes, ut judicarent causas sacras, distinctos à Iudicibus causarum civilium; Ergo à fortiori in Ecclesia Christiana, aliqua fidei regula viva & loquens admitti debet, seu aliquis animatus Iudex, qui auctoritatem habeat dirimendæ controversias, quæ de rebus fidei oriri solent.

3. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Sic, ut pessimè gubernaretur Respublica, quæ leges quidem bonas haberet, sed nullos Iudices qui jus dicerent litigantibus, præter ipsum librum legis, ad quem omnes mitterentur, ut ex eo discerent quis eorum jus haberet, sic enim nunquam lites terminarentur, sed illi tamdiu disputarent, donec alter se victum fateretur, quod vix unquam fieret. Ita planè Ecclesia & Respublica Christiana, malè omnino erit ordinata à Christo, si præter librum legis, qui est Scriptura, de Iudice aliquo animato, qui auctoritatem habeat dirimendi controversias & lites circa fidem exortas, illi non providit. Absurdum enim est in rebus tanti momenti agnoscere solum Iudicem surdum & mutum, cuius sententia utraque pars uti possit eamque ad suum sensum trahere & corrumpere; ut de Scriptura constat ipsorum hæreticorum exemplo, illi enim eadem Scripturæ verba in contrarios sensus explicant, ut Ariani & Nestoriani, Sabelliani hæc verba, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, intelligunt secundum diversa munia & officia, quæ Deus ad extra operatur; reliqui, etiam hæretici, secundum unitatem naturæ, Anabaptistæ distinctionem. Anabaptistæ verba illa, *Baptizantes &c. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto*, interpretantur solum de adultis, exclusis parvulis, quos Baptismi capaces esse negant; reliqui etiam de parvulis ea intelligunt. Zuingliani & Calvinistæ verba, *Hoc est corpus &c.*, intelligi volunt figuratè & tropicè, reliqui litteraliter & substantivè. Unde Vincentius Lyrinensis in aureo illo opusculo adversus hæretes & prophanas vocum novitates: Hic forsitan (inquit) requiratur aliquis, cum sit perfectus Scripturarum canon, sibi que ad omnia satis superque sufficiat, quid opus est ut ei Ecclesiasticæ intelligentiungatur auctoritas? Quia videlicet Scripturam Sacram pro ista sua altitudine non uno eodemque sensu universi accipiant, sed ejusdem eloquia aliter atque aliter, alius

A atque alius interpretatur, ut pene quot homines sunt, tot illius sententia & jus posse videri.

Addo quod, Scriptura non continet omnia quæ debent fidei divinâ credi; v. g. quod hæretici non sint rebaptizandi. Credo (inquit Augustinus) ex consuetudinem (non rebaptizandi Hæreticos) ex Apostolica auctoritate venire, sicut multa non inveniantur in litteris eorum (Apostolorum scilicet) neque in Conciliis posteriorum; & tamen quia custoditur per universam Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita & commendata traduntur. Ergo Scriptura quæ hoc & alia hujusmodi non continet, non potest sola de illis judicare. Præterquam quod Scriptura ipsa eget iudice vivo & loquente, quo nobis constet infallibiliter ipsam esse divinam, & tot libros esse verè Canonicos, & puros, atque integros; id enim nobis non certò constat, & infallibiliter, nisi Ecclesiæ auctoritate, juxta illud Augustini: *Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ Catholica commoveret auctoritas*.

Dico secundò, spiritum privatum, discernentem veram Scripturam à non vera, & verum sensum à falso, non esse fidei regulam, & judicem controversiarum quæ de rebus fidei oriri solent.

Probatur breviter: Regula debet esse nota & infallibilis: Sed spiritus ille privatus neutrum habet ex his duabus conditionibus: non primam, quia ad summum innotescit tantum illi qui talem spiritum habet: neque secundam, cum enim omnes hæretici hujus temporis variarum sectarum, profiteantur se spiritum illum habere & sequi, atque inter se contraria doceant, & in fide dissideant, manifestum est aliquos falli, & spiritum veritatis non assistere unicuique infallibiliter. Addo quod spiritus ille privatus est seminarium omnium hæresium, quibus apertam viam, suos enim errores quisque hoc spiritu prætexit. Præterquam quod hic modus est alienus à consuetudo ordine, quo Deus utitur cum suis creaturis intellectualibus, quas non immediate & per se ipsum, sed per alias instruere solet, ut constat ex Scriptura in qua leguntur homines mitti ad homines, de rebus fidei instruendi, ut Cornelius ad Petrum, Paulus ad Ananiam, Eutychus ad Philippum: quem ordinem Deus servat etiam cum Angelis, quorum inferiores instruit & illuminat per superiores, ut in Tractatu de Angelis ostensum est.

Dico tertio, nullus Princeps politicus & secularis, potest esse Iudex controversiarum fidei.

Probatur primò: Potestas judicandi de rebus fidei est supernaturalis, utpote per se ordinata ad finem supernaturalem, quæ est salus æterna hominum: Sed potestas Principum secularium, naturalis & civilis est, cum ad bonum politicum conservandum ordinetur: Ergo nullius politici Principis potestas potest se extendere ad judicanda & definienda ea quæ fidem supernaturalem concernunt. Unde Basilii Imperator in 8. Synodo actione 10. eloquitur: *De vobis autem Laici, tam qui in dignitatibus, quam qui absolute conversamini, quid amplius dicam non habeo, quam quia nullo modo vobis licet de Ecclesiasticis causis sermonem movere: hæc enim investigare & querere, Patriarcharum, Pontificum, & Sacerdotum est, qui regimini officium sortiti sunt, qui sacrificandi, qui ligandi & solvendi potestatem habent, qui Ecclesiasticæ & celestes adepti sunt claves: non nostrum, qui pasci debemus, qui sanctificari, qui ligari, vel à ligamento solvi*

scripsi regem. Et Theodosius junior in Epistola ad Synodum Ephesinam: Illicum est (inquit) cum qui non sit ex ordine Sanctissimorum Episcoporum, Ecclesiasticum ministerium tractare. Item Constantinus Magnus apud Ruffinum libro 10. historiarum magis ait Episcopis, qui ad Nicenam Synodum conveniant: Deus vos constituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicare. & ideo nos à vobis recte iudicamur &c. Et dicendi, & ideo nos à vobis recte iudicamur &c. Et ideo his omnia, illa quæ ad fidem Dei pertinent, absque illa animarum contentione distinguere. Et quamvis Concilio interfuerit, non tamen ut suffragium ferret, vel causam propriam sententiâ definitur, aut legem ullam inconvulsa Patribus statueret, sed ut Eusebius apud Baronium ait: Ut patet si iudicet, foveret veritatem, foveret concordiam, contrarius comprimeret, à veritate discrepans revocaret. Unde Ambrosius Epist. 22. ad Valentinianum Imperatorem: Si conferendum de fide (inquit) Sacerdotum debet esse ista collatio: sicut factum est sub Constantino Augusta memor à Principe, qui nullas leges ante premisit, sed liberum dedit iudicium Sacerdotibus. Demum Athanasius in Epistola ad solitariam vitam agentis, prope finem, loquens de Constantino Imperatore, qui de rebus fidei & Ecclesiasticis iudicare præsumptus erat, sic ait, Quis videns eum in decernendo Principem se fecere Episcoporum, & præsidere iudicio Ecclesiasticis, non merito dicat eum illam ipsam abominationem delationis esse, quæ à Daniele prædicta est? Reverti quoque ibidem Hosius Cordubensem Episcopum, eundem Imperatorem disceptationis, his Ecclesiasticis de fidei rebus se immiscerentem, gaviter admonuisse, his verbis: Tibi Deus imperium commisit, nobis quæ sunt Ecclesiæ concessit; & quædam modum qui tuum imperium maligno oculis carpit, concedit ordinationi divina: ita & tu cave, ne quæ sunt Ecclesiæ ad te trahens, criminosis sis. Plura his similia videri possunt apud Gregorium Nazianzenum Orat. 17. Chrysostomum homil. 15. in 2. ad Corinth. & Ambrosium lib. 5. Epist. 35.

Probat secundò conclusio ex perpetuo usu Ecclesiæ, quæ iudicium de fidei controversiis nunquam derivat ad Reges & Principes sæculares, aut quemcumque alium Magistratum Politicum, sed ad Romanum Pontificem Christi Vicarium, aliosque Prælatos tunc Ecclesiæ regentes. Nam primò initio nascentis Ecclesiæ in controversia illa an Mosaiæ ceremoniæ servandæ essent à Christianis recens à gentilitio convertis, recursus est ad Apostolos, qui Concilio de hæc Hierosolymis coacto, questionem definitur in hunc modum: Visum est Spiritui sancto & nobis, &c. Sæculo secundo, controversia exorta de celebratione Paschæ, à Victore Pontifice Romano, post multa Concilia determinata fuit; & excommunicati per unum, ac deinde habiti pro Hæreticis, & Quarta decem appellati, qui ejus decreto parere recitabant. Sæculo tertio hæreticis Novatorum, negantium penitentiam lapsis post baptismum, damnata fuit à Cornelio Papa, cum Concilio Romæ habito anno 255. Item eodem sæculo controversia illa in Africa & Oriente, tempore Cypriani agitata, an rebaptizandi essent qui ab Hæreticis baptizati fuissent, decisa est à Stephano Pontifice Romano anno 258. & Hæretici habebant omnes, qui contrarium pertinaciter sentiebant. Quarto sæculo ad cognoscendam examinandamque Arian hæresim, non est recursus

ad Principes sæculares, sed ad Episcopos Ecclesiæ, qui 318. in Concilio Nicæno congregati, præsentibus Legatis. In nomine Sylvestri Romani Pontificis, illam damnant anno 325. Sæculo quinto hæresis Pelagiana ab Innocentio, Cælestino, & Bonifacio damnata est, & Nestorianæ ab eodem Cælestino & Concilio Ephesino. Sæculo sexto hæresis Eutychiana à Leone I. & Chalcedonensi Concilio. Sæculo septimo, Monothelitæ à sexta Synodo generali sub Agathone Summo Pontifice damnati sunt. Sæculo octavo, Iconomachi à Nicæno secundo, & sic de reliquis, usque ad hæresim Lutheranam & Calvinianam, præcedenti sæculo damnatam à Tridentina Synodo.

Dico quartò, Romanum Pontificem, ex Cathedraloquentem, esse infallibilem regulatorem fidei, & iudicem controversiarum.

Hæc conclusio sequitur ex dictis in præcedentibus: Ut enim conclusione primâ ostensum est, aliquis iudex in Ecclesiâ necessarius est, qui auctoritatem habeat dirimendi controversias de rebus fidei: Sed talis iudex non potest esse Scriptura, vel privus unuscujusque Spiritus, aut Princeps aliquis sæcularis, ut ibidem, & duabus sequentibus conclusionibus demonstravimus: Ergo debet esse Princeps aliquis Ecclesiasticus, qui à Deo immediatè habeat auctoritatem declarandi verum sensum Scripturæ nimirum Pontifex Romanus legitimus Petri successor, & Christi Vicarius. Unde Innocentius III. cap. Quoties 24. quæst. 1. Quoties ratio fidei ventilatur, non nisi ad Petrum, id est suum in omni honorem & auctoritatem habentem, recurrendum est. Et in capite Majores, de Baptismo & ejus effectu, sic habet: Majores Ecclesiæ causas, præsertim circa articulos fidei contingentes, ad Petri sedem referendas intelligit, qui novit pro Domino exorasse ne deficeret fides ejus. Item Bernardus Epist. 195. ad Innocentium Summum Pontificem: Oportet (inquit) ad vestram præferri Apostolatum pericula quæque emergentia in regno Dei, ea præsertim quæ de fide contingunt: dignum namque arbitror ibi potissimum reserari damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum; hæc quippe hujus prærogativa sedis, cui enim aliquando dictum est, Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua: Ergo quod sequitur, à Petri successore exigitur; Et tu aliquando confirma fratres tuos. In eo planè Petri impletis vicem, cui tenetis & sedem, si vestra admonitione corda in fide fluctuantia confirmatis, si vestra auctoritate conteritis fidei corruptores. Demum Cyprianus Epist. 55. asserit quod non aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata schismata, quam inde quod sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesiâ ad tempus Sacerdos & ad tempus Iudex vice Christi cogitatur.

Propter hæc & alia plurima id genus, meritò Schola Parisiensis in errorem Malefoni refutatione, quæ habetur in fine libri quarti sententiarum, ita pronuntiavit conclusione primâ, ad Sanctam Sedem Apostolicam pertinet auctoritas iudiciali supremâ, circa ea quæ sunt fidei, iudicialiter definire, ex eo quod fides nunquam ex vi promissionis Christi Petro facta poterit deficere. Item refertur in Summa Conciliorum, in vita & gestis Sixti IV. quod damnatus fuit Petrus Oxoniensis, Clericus sæcularis, & Doctor Parisiensis, in congregatione Doctorum quinquaginta duo, Complutibus, per Alphonsum Carolum, Archiepiscopum Toletanum, anno 1479.

ed quoddam inter cetera affereret. Urbis Romae Ecclesiam in fide errare posse, id est, Sedem Apostolicam. Fuitque illa condemnatione per specialem Extravagantem confirmata à Sixto IV. Et Doctor ille sententiam suam retractare coactus, combūstis publicè ejus libris, & cathedra in qua docuerat: ut referunt post Mirandam, in Summa Conciliorum, loco suprà citato, Bannez 2.2. quæst. 1. art. 10. disp. de Ecclesia, & Andreas Duvallius, Doctor Sorbonicus, in Tractatu de supræma Summi Pontificis potestate quæst. 61. paginâ, 772.

§. II.

Solvuntur Hæreticorum Objectiones.

10. **O**bjiciunt in primis Hæretici contra prædictam conclusionem: In lege Naturali & Mosaica, nulla fuit regula viva, quæ fidei controversias dirimeret: Ergo nec illa debet admitti in lege Evangelica.

Respondens negando Antecedens, fuit enim in lege etiam Naturali & Mosaica talis aliqua regula, nempe judicium & sententia Majorum & Sacerdotum circa divinas traditiones scriptas vel non scriptas, ubi dubitatio occurrebat, juxta illud Deuteronomio 17. *Si difficile & ambiguum apud te judicium esse perpexeris, &c. Venies ad Sacerdotem Levitici generis, & ad Iudicem, &c. qui judicabunt tibi iudicii veritatem, & facies quodcumque dixerint tibi prout loco quem elegerit Dominus, & docuerint te juxta legem ejus; sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, nec ad sinistram.*

Neque obsunt verba illa, & docuerint te juxta legem ejus. Non enim sensus eorum est, quod parendum esset Sacerdotibus, quando quisque privatus judicasset esse juxta legem locutos; sic enim esset vanum id tribunal, cujus singuli essent supremi Iudices, & Deus eos constitueret Iudices suorum, Iudicium: sed sensus est absolutus, quod Sacerdotes tales forent locuturi juxta legem. Vel illud, juxta legem, non refertur ad docuerint, sed ad facies, ut indicat clarè textus Hebraicus qui ad verbum sic habet: *Secundum legem quam docebant te, & secundum iudicium quod dicent tibi facies.* Et versio Septuaginta, Et custodies valde facere secundum omnia quæ statuta fuerint tibi. Secundum legem, & secundum iudicium quod dixerint tibi, facies.

11. **O**bjiciunt secundò: Ad credendum sufficit revelatio divina sufficienter, proposita per argumenta credibilitatis: Ergo non est opus aliâ regulâ.

Respondens, revelationem divinam sufficere quidem ad ea credenda quæ per eam distinctè & expressè proponuntur, sed non ad credenda ea quæ confusè tantum proponuntur, aut non ita expressè, ut locus esse possit dubitationi & controversiæ de vero sensu revelationis, cujus sufficieptia ad credendum distinctè, completur per regulam vivam, ea quæ credenda sunt clarè & distinctè proponentem.

12. **O**bjiciunt tertio: Vel hæc regula animata in definiendis rebus fidei, non eget aliis regulis fidei, & sic reliquæ erunt superflue; veleger, & tunc ipsa non erit regula, sed potius regulata, cum nequeat sine regulâ dirigere.

Confirmatur: Vel talis regula esset divina, vel humana? Non divina, quia præter Scripturam Sacram, nulla datur. Non humana, quia omnis

humana est fallibilis, cum omnis homo fallax.

Confirmatur ampliùs: Ex Scriptura probatur hæc regula, & rursum ex testimonio huius regulæ probatur Scripturam esse canonicam & Authenticam: Ergo committitur vitiosus circulus, & idem probatur per idem.

A objectionem respondeo, regulam animatam in definiendis rebus fidei indigere regulis traditis & scriptis, cum ipsa non sit regula per se sentiam, ut est Deus, seu prima veritas revelans, neque credenda definire per novas & immediatas revelationes, ut Propheta & Apostoli, sed per infallibilem duntaxat interpretationem earum quæ hæcenus Ecclesiæ factæ sunt. Unde dicitur tantum suprema in proponendo: inter quam & reliquas hoc interest, quod reliquæ continent objectum credendum fidei divinæ, solæque egent sufficienti applicatione; hæc verò tantum proponit & definit quodnam sit objectum credendum: atque in hoc sensu habet assistentiam Spiritus Sancti, ne erret in proponendo unum pro alio.

Ad primam confirmationem dico. huiusmodi regulam esse divinam, non minùs quàm Scripturam, vel Traditionem, cum non minùs immediatam auctoritatem habeat à Deo, à quo utraque æqualem accipit in suo genere infallibilitatem; hæc in proponendo, illa in testificando. Sicut tam lex scripta, quàm animatus Iudex ab eodem Principe constitutus, eandem habent in suo genere auctoritatem, illa in obligando, hæc in sententia & iudicio ferendo.

Ad illud verò quod dicitur in secunda confirmatione de circulo vitioso, suprà disp. 1. art. 1. §. 1. in fine responsum est, potestque in ipsos Hæreticos retorqueri, qui in talem circulum revera incidunt, cum Scripturam, ejusque sensum verum non certò agnoscant, nisi ex spiritu privato; & spiritum privatum non aliunde probent, quàm ex ipsa Scriptura, ipsomet spiritu privato intellecta in hunc sensum. Incidunt etiam in id quod Manichæis exprobat Augustinus libro 22. contra Faustum cap. 19. *Videris (inquit) id velle agere, ut omnis de medio Scripturarum auferatur auctoritas, & suus cuique animus auctor sit quid in quaque Scriptura prober, quid improber, id est, ut non auctoritati Scripturarum subiciatur ad fidem, sed ut sibi Scripturas ipse subiciat: non ut ideo illi placeat aliquid, quia hoc in sublimi auctoritate scriptum legitur; sed ideo rectè scriptum videatur, quia hoc illi placuit.* Quò te committis animi misera, infirma, carnalibus nebulis involuta, quò te committis?

Contra tertiam conclusionem in qua diximus, nullum Principem sæcularem esse Iudicem contr overfiam fidei, obijciunt Angli hæretici primò exemplum Moysis, Josue, Davidis, & aliorum quorundam Regum veteris Testamenti, qui in causis spiritualibus interdum Iudices egerunt. Opponunt etiam exempla quorundam Principum Christianorum, qui Concilia convocarunt, illisque præfuerunt, quibusve ipsa Concilia ultimam sententiam & approbationem detulerunt, ut Carolo Magno Concilium Arelatense, cujus verba hæc sunt cap. ultimo post decreta omnia: *Hæc Domino Imperatori præsentanda decrevimus, poscentes ejus Clementiam, ut si quid hic minus sit, ejus prudentiâ suppleatur. Si quid secus quàm se ratio habet, ejus iudicio emendetur. Si quid rationabiliter taxatum est, ejus solus*